

Cosmin Florin Biriș, *Relațiile dintre Ortodocși și Romano-Catolici la începutul mileniului al treilea*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2025

Între lucrările din spațiul românesc care analizează relațiile dintre ortodocși și romano-catolici la începutul mileniului pe care îl traversăm, cea a părintelui Cosmin Biriș ocupă apodictic un loc de cinste. Având la bază teza de doctorat a autorului, ea vine să aducă în atenție un subiect de actualitate, pe care îl prezintă pe baza unei temeinice activități de documentare.

Ampla prefață (pp. 11-25) a demersului poartă semnătura părintelui prof. univ. dr. habil. Gabriel-Viorel Gârdan de la Facultatea de Teologie a universității clujene, el însuși un preot implicat în dialogul ecumenic. Dânsul ține să remarcă următoarele cu privire la necesitatea unui astfel de demers:

„Consemnarea într-o manieră diacronică a evenimentelor, a personalităților care au determinat evoluția relațiilor dintre Biserica Ortodoxă și cea Romano-Catolică într-o perioadă de timp bine delimitată, a contextului în care s-au derulat aceste interacțiuni și a factorilor obiectivi și subiectivi care au determinat aceste conexiuni, punerea la dispoziția celor interesați a suportului documentar necesar receptării pe termen mediu și lung a importanței lor pentru istoria Bisericii sunt motive serioase care, din nou, pledează pentru importanța specifică a acestei lucrări pentru istoriografia bisericească.

Există însă și alte motive întemeiate care atrag atenția asupra acestei lucrări. Am în vedere faptul că, pentru prima dată în literatura teologică interacțiunile instituționale dintre Biserica Ortodoxă și Biserica Romano-Catolică sunt abordate într-o manieră unitară, dintr-o triplă perspectivă: dialogul teologic bilateral oficial, întâlnire între patriarhi ortodocși și papi, și, nu în ultimul rând, luări de poziții comune cu privire la aspecte ale vieții cotidiene marcate, așa cum am menționat, de secularizare, de tensiuni politice cu implicații religioase în creștere și de un profund zbucium identitar” (pp. 20-21).

Segmentată în trei părți mari, lucrarea vine să analizeze evenimentele sub toate fațetele lor.

Astfel, prima parte este dedicată comisiei mixte de dialog între ortodocși și romano-catolici. Părintele Biriș analizează în cadrul celui dintâi capitol dialogul dintre cele două Biserici în secolul al XX-lea (pp. 43-115), vor-

bind despre apariția comisiei mixte de dialog (pp. 45-52) și întâlnirile (pp. 58-89) de la Patmos și Rhodos din 1980, München din 1982, Creta (1984), Bari (1986-1987), Freising (1990) și Balamand (1993). Urmează apoi o analiză a documentelor oficiale (pp. 80-85) și una dedicată dialogului pe continent american (pp. 86-111).

Ulterior, în cadrul celui de-al doilea capitol (pp. 116-184) sunt trecute în revistă întâlnirile Comisiei mixte după anul 2000. Părintele vorbește aici despre întâlnirea de la Baltimore din anul 2000 (pp. 116-122), cea de la Belgrad din 2006 (pp. 123-132), cea de la Ravenna din anul 2007 (pp. 133-144), cea de la Paphos din anul 2009 (pp. 145-151), cea de la Viena din 2010 (pp. 152-155), cea de la Amman din 2014 (pp. 156-159), cea de la Chieti din 2016 (pp. 160-168) și cea de la Alexandria din 2023 (pp. 169-180). După un tipar stabilit cu meticulozitate, autorul trece în revistă în cadrul fiecăreia dintre ele membrii comisiei, vorbește despre desfășurarea întâlnirii, analizează documentele oficiale și prezintă receptarea în mediul teologic și laic.

Intitulată: „Întâlnirile dintre Papi și Patriarhii ortodocși în mileniul al III-lea” (pp. 185-280), cea de-a doua parte a lucrării vine să vorbească despre întâlnirile dintre Papi și Patriarhii Bisericii Ortodoxe Române (pp. 186-218), cele dintre Suveranul Pontif și Patriarhii Ecumenici (pp. 219-256), cea dintre acesta și Patriarhul Chiril (pp. 257-269), ori dintre el și Patriarhul Neofit al Bulgariei (pp. 270-276). Fiecare subunitate tematică descrie întâlnirea, analizează documentele oficiale și prezintă desfășurarea.

Ultima parte a investigației este dedicată perspectivelor comune asupra realităților cotidiene. Autorul reușește aici să vorbească despre responsabilitățile pe care le implică un astfel de dialog (pp. 281-304), respectiv apelul la pace, lupta împotriva terorismului, respectarea libertății religioase, ori fenomenul migraționist. Nu omite nici amprenta creștină în familie și societate (pp. 305-318), ori problemele bioetice și ecologice (pp. 319-340). Deși fiecare unitate tematică este acompaniată de concluzii, nu lipsesc nici concluziile finale ale întregii investigații (pp. 341-348). Părintele subliniază, între alte lucruri, aici, următorul aspect important:

„Analiza problemelor de natură teologică, sacramentală și eclesiologică a fost programată încă de la începutului dialogului teologic în conformitate cu o metodologie pozitivă, dacă o putem numi așa, prin care acesta pornea de la elementele comune și, abia ulterior, punctele teologice aflate în divergență aveau să fie abordate și analizate. Trebuie menționat faptul că doctrina sacramentală, deopotrivă în spațiul apusean și în cel răsăritean, a cunoscut în secolul trecut o veritabilă înnoire în ceea ce privește discursul teologic. Factorul dinamizant al acestei înnoiri este dat de Taina Euharistiei, temă predilectă și nelipsită din dialogul teologic, astfel că aceasta devine Taina Bisericii prin excelență. Deși Euharistia este centrul liturgic al Bisericii, totuși

împreună-slujirea rămâne în continuare un deziderat neatins, membrii celor două Biserici împărtaşindu-se de Hristos și cu Hristos în mod separat” (p. 344).

Demnă de remarcat este și anexa bogată, constând din interviuri cu membri sau foști membri ai acestor comisii, respectiv Preasfințitul Părinte Florentin Crihălmeanu (1959-2021), fost episcop greco-catolic de Cluj-Gherla (pp. 349-358), părintele conf. univ. dr. Patriciu Vlaicu de la Cluj-Napoca (pp. 359-364), și Preasfințitul Părinte Petroniu Florea (pp. 365-370).

Datorită temei actuale, a faptului de a fi bine scrisă și a informației inedite pe care o valorifică, lucrarea se recomandă de la sine. Ea va constitui cu certitudine temeiul unor investigații viitoare și reprezintă o invitație la lectură, meditație, analiză și dezbateri, fapt pentru care autorul se cuvine felicitat.

MAXIM (IULIU-MARIUS) MORARIU